

Samen op School – S.O.S.

Ouderbetrokkenheid vergroten in het Speciaal Onderwijs

Handleiding Interventies

PI RESEARCH

Uw educatieve partner

Colofon

Opdrachtgever

PI7 samenwerkingsverband

Projectleiding

Maryse Bolhuis CED – Oriëntatiejaar augustus 2013 tot augustus 2014

Margreet Schermers De Bascule Speciale Onderwijszorg – augustus 2014 tot augustus 2015

Lisa Flinkevleugel De Bascule Speciale Onderwijszorg – vanaf augustus 2015 tot heden

Projectleden

Herma Kremer – Onderwijs & Advies

Marjan Boele – CED

Marjolein Pieterse – HCO

Rena Eenhuistra – PI Research

Deelnemende Scholen

PI de Brug Leiden

E.J. van Detschool Amsterdam

De Pionier Duivendrecht

Openluchtschool Rotterdam

De prof. Waterinkschool (controleschool schooljaar 2015-2016)

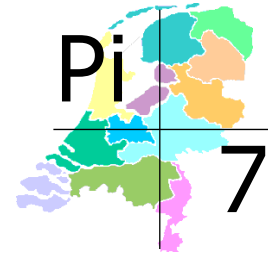
© 2016 De Bascule SOz , auteursrecht voorbehouden.

Overname, openbaarmaking en/of verspreiding van (gedeelten van) deze uitgave is niet toegestaan zonder toestemming van de auteurs.

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Theoretische achtergrond	7
Uitgewerkte interventies	9
1. <i>Afstemmingsgesprek</i>	9
2. <i>Nieuwsbrief</i>	10
3. <i>Klassepraat</i>	11
4. <i>Contact moment</i>	12
5. <i>IOP/OPP bespreking</i>	13
6. <i>Ouder – Kind activiteit</i>	14
Bijlage 1: Voorbeeld Jaarplanning Interventies	15
Bijlage 2: Format Afstemmingsgesprek	17
Bijlage 3: Format IOP/OPP bespreking	19

Inleiding

Welkom _____

U mag handen en voeten gaan geven aan interventies die de betrokkenheid van de ouders in het Speciaal Onderwijs kunnen vergroten.

We definiëren effectieve ouderbetrokkenheid als activiteiten van ouders die bijdragen aan de leeropbrengsten van hun kind, zowel in de thuissituatie als op school. De kern van effectieve ouderbetrokkenheid is een niet-vrijblijvende samenwerking tussen school en ouders in het belang van de leerling.

De interventies zijn ontstaan door het uitwerken van 7 effectieve werkwijzen die de ouderbetrokkenheid binnen een school vergroten.

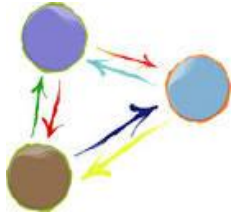

Het gaat om de volgende interventies:

1. Afstemmingsgesprek (zie bijlage met gespreksformat)
2. Nieuwsbrief
3. Klassepraat
4. Contact moment
5. IOP/OPP bespreking (zie bijlage met gespreksformat)
6. Ouder-kind activiteit

In de bijlagen is naast de gespreksformats een voorbeeld van een jaarplanning toegevoegd om de interventies over een schooljaar heen te verdelen. Tevens wordt er dit jaar nog een bijlage ontwikkeld met randvoorwaarden waaraan een school moet voldoen om de interventies ook daadwerkelijk goed uit te kunnen voeren.

Theoretische achtergrond

Effectieve werkwijzen → Doelen → Interventies

	Effectieve werkwijzen	Doelen
1.	<p>School is uitnodigend, initieert regelmatig oudercontacten, schept wederzijdse contactmogelijkheden (ook digitaal) en reageert positief op initiatieven van ouders.</p> 	<p>School bespreekt tijdens het <u>Afstemmingsgesprek</u> de 'bereikbaarheid' van de school; via welke kanalen ouders informatie kunnen vinden en hoe/wanneer ze contact kunnen hebben/zoeken met school. Afspraken worden geregistreerd op het gespreksformat.</p> <p>School stuurt maandelijks een <u>Nieuwsbrief</u> aan ouders over schoolbrede activiteiten en ontwikkelingen.</p> <p>De leerkracht stuurt wekelijks een <u>KlassePraat</u>. Dit gaat over de bijzonderheden die zich afspelen in de klas. Dit kan gaan over een onderwerp dat behandeld is of bijzonderheden en reminders voor klassenactiviteiten.</p> <p>De leerkracht en de ouder maakt gebruik van het <u>Contactmoment</u> (digitaal, telefonisch of schriftelijk) voor de uitwisseling op kindniveau. De frequentie van dit Contactmoment kan variëren. Dit is afhankelijk van behoeften van ouders of de bijzonderheden dat het kind laat zien. Dit wordt vastgelegd in het afstemmingsgesprek.</p> <p>Twee keer jaarlijks wordt een <u>Ouder-kind activiteit</u> gepland waarin ouders elkaar onderling ook ontmoeten.</p>
2.	<p>De leerkracht stelt gericht vragen over de leerling in zijn thuissituatie om van ouders te leren over 'wat werkt' bij deze leerling.</p> 	<p>De leerkracht heeft begin het schooljaar of na plaatsing een <u>Afstemmingsgesprek</u> met de ouder. Er wordt gebruik gemaakt van een positieve benadering en wordt gestart met 'good practices' vanuit de thuissituatie.</p> <p>Bij de <u>IOP/OPP bespreking</u> wordt gebruik gemaakt van een positieve benadering en wordt gestart met 'good practices'. Zie gespreksformat.</p>
3.	<p>Concrete acties voor ouders ten aanzien van hun onderwijsondersteunend gedrag in de thuissituatie worden samen met ouders, leerkrachten en mogelijk andere betrokkenen opgesteld en geëvalueerd.</p> 	<p>Bij de <u>IOP/OPP bespreking</u> worden ouders actief betrokken door op met ouders te bespreken hoe zij aan de gestelde doelen kunnen meewerken en wordt er ruimte gecreëerd voor ouders om zelf een doel aan te dragen. Dit wordt op het gespreksformat ingevuld.</p>

4.	<p>De school faciliteert onderlinge oudercontacten. Door middel van uitwisseling kunnen ouders kennis opdoen en elkaar stimuleren meer onderwijsondersteunend gedrag te laten zien.</p> 	<p>Twee keer jaarlijks wordt een <u>Ouder-kind acitiviteit</u> georganiseerd. In de Ouder-kind acitiviteit is er ruimte voor ouders om ook onderling 'good practices' met elkaar uit te wisselen. Leerkrachten stimuleren dit door gerichte vragen te stellen.</p> <p>(dit naast de reguliere ouderavonden, inloopmomenten e.d.)</p>
5.	<p>De school deelt concrete en praktische tips die ouders uitnodigen tot meer ouderbetrokkenheid en die de competentiebeleving van ouders vergroten.</p> 	<p>In de <u>Klassepraat</u> wordt wekelijks minimaal 1 concrete tip voor ouders opgenomen.</p> <p>In de <u>Nieuwsbrief</u> wordt een tip gegeven voor ouders gegeven.</p>
6.	<p>De school biedt op een actieve manier veel informatie over het onderwijs en de voortgang van de leerling aan ouders aan.</p> 	<p>De leerkracht en de ouder maakt gebruik van het <u>Contactmoment</u> (digitaal, telefonisch of schriftelijk) voor de uitwisseling op kindniveau.</p> <p>Tijdens de <u>IOP/OPP bespreking</u> krijgen ouders informatie over het onderwijs en worden zij op de hoogte gebracht van de voortgang van hun kind.</p>
7.	<p>Het schoolteam heeft kennis van verschillende culturen (diversiteit), waardoor meer begrip is voor de thuiscultuur van de leerling en zijn ouders. Dit stimuleert om vooroordelen weg te nemen en heeft een positief effect op ouderbetrokkenheid.</p> 	<p>Studiedagdeel 'Interculturele Communicatie': De school besteedt jaarlijks aandacht aan het onderwerp 'Interculturele communicatie' en neemt hiervan een onderdeel op in een studiedag voor het team.</p> <p>In het <u>Afstemmingsgesprek</u> wordt besproken met ouders wat de afkomst is, de culturele achtergrond en of er een bepaalde geloofsovertuiging wordt nageleefd.</p> <p>In de <u>Nieuwsbrief</u> wordt er aandacht besteed aan culturele feesten en thema's die centraal staan in het nieuws.</p> <p>In de <u>Ouder-kind acitiviteit</u> geeft de leerkracht ouders de ruimte om te vertellen over hun thuiscultuur.</p>

Interventies die voortkomen uit de doelen:

1. Afstemmingsgesprek (zie bijlage met gespreksformat)
2. Nieuwsbrief
3. Klassepraat
4. Contact moment
5. IOP/OPP bespreking (zie bijlage met gespreksformat)
6. Ouder-kind activiteit

Uitgewerkte interventies

1. Afstemmingsgesprek

Doel:

- De leerkracht en de ouder maken kennis met elkaar
- De leerkracht weet en leert van de ouder over wat werkt bij deze leerling
- De leerkracht krijgt zicht op de mogelijkheden die ouders hebben in het uitvoeren van schoolondersteunende activiteiten
- De leerkracht wordt geïnformeerd over het welzijn van het kind thuis en krijgt zicht op de thuissituatie (gezinssamenstelling, thuiscultuur, medische info etc.)
- De leerkracht wordt geïnformeerd over de hulpverlening binnen het gezin
- De ouder en de leerkracht komen tot concrete afspraken over het doel, vorm, frequentie en inhoud van het contact dat zij hebben zodat de verwachting helder zijn
(Nb: van belang is dat schoolbreed hier eerst een visie/afspraken over worden gemaakt)

Wat en Hoe:

- De leerkracht nodigt de ouder uit en geeft keuzemogelijkheid van tijdstippen
- Het doel van het gesprek wordt benoemd bij de uitnodiging
- Het gesprek vindt plaats aan het begin van het schooljaar of wanneer nieuwe leerlingen instromen
- Het gesprek vindt plaats de hand van een gespreksformat, zie bijlage 2
- Afspraken worden verwerkt op het gespreksformat
- Het gespreksformat wordt bewaard in de klassenmap en het dossier van de leerling. Ouders krijgen een exemplaar

Frequentie:

- Start van ieder schooljaar of wanneer een leerling tussentijds instroomt

2.Nieuwsbrief

Doel:

- School neemt initiatief ouders maandelijks te informeren over schoolbrede activiteiten en ontwikkelingen. Aan ouders wordt duidelijk gemaakt hoe zij hierbij evt. kunnen ondersteunen
- School deelt een tip die uitnodigt tot meer ouderbetrokkenheid en de competentiebeleving van ouders vergroot
- Ouders zijn op de hoogte van de activiteiten van de OR en MR
- In de nieuwsbrief wordt er aandacht besteed aan culturele feesten en thema's die centraal staan in het nieuws
- Drempel naar alle teamleden en medewerkers op school verlagen door hen in nieuwsbrief voor te stellen
- Ouders krijgen ruimte om wat kwijt te kunnen in de nieuwsbrief; 'Ouders aan het woord..'

Wat en hoe:

- De school heeft een coördinator voor het opstellen en versturen van de nieuwsbrief
- De coördinator bewaakt de inhoud en kijkt of alle doelen zijn opgenomen. De coördinator verzamelt de informatie bij de teamleden en bij ouders
- De school heeft een email bestand van alle ouders van de school zodat de nieuwsbrief digitaal verzonden kan worden. De papieren versie wordt meegegeven met leerlingen waarvan de leerkracht weet dat de nieuwsbrief digitaal niet gelezen wordt (dit is in het afstemmingsgesprek besproken)

Frequentie:

- Maandelijks

3.Klassepraat

Doel:

- Ouders weten welke onderwerpen/thema's behandeld worden in de klas en kunnen hier thuis op inhaken
- Ouders zijn geïnformeerd over bijzonderheden die zich wekelijks afspelen in de klas
- De leerkracht deelt concrete tips die onderwijsondersteunend gedrag thuis stimuleren en de competentiebeleving van ouders vergroten

Wat en hoe

- De leerkracht wordt door de directie in tijd gefaciliteerd om de Klassepraat te maken
- De leerkracht informeert de ouder in het afstemmingsgesprek dat er wekelijks een mail KlassePraat wordt verstuurd
- De mailadressen van ouders komen in de BCC, zodat de mailadressen van de ouders onderling niet zichtbaar zijn
- Ouders geven in het afstemmingsgesprek aan of er gebruik gemaakt mag worden van foto's van hun kind
- Het document of mail bevat altijd onderstaande punten:

Terugblik

- Thema van de afgelopen week
- High lights van de afgelopen weekplanning
- Bijzonderheden
- Is het gelukt met de thuis tip?

Vooruitblik

- Thema van de komende week
- Weekplanning
- Jarigen
- Bijzonderheden
- Tip(s) voor thuis

Frequentie:

- Wekelijks, voorkeur: vrijdag of maandag

4.Contact moment

Doel:

- De leerkracht en de ouder maken gebruik van het Contact Moment (digitaal, telefonisch of schriftelijk) voor de uitwisseling op kind niveau. De manier waarop en de frequentie hiervan worden in het afstemmingsgesprek vastgelegd
- Snel en direct contact tussen leerkracht en ouder
- De ouder krijgt info over hoe het op school gaat en kan daardoor betrokken zijn bij zijn kind
- De leerkracht krijgt info van de ouder welke van belang is voor het goed functioneren van het kind op school
- De leerkracht leert van de ouder over wat werkt. De ouder leert wat werkt door de positieve feedback van de leerkracht
- Door een gezamenlijke lijn in het benaderen van de leerling verbeteren de onderwijsresultaten van de leerlingen

Wat en Hoe:

- In het afstemmingsgesprek leggen ouder en leerkracht samen vast:
 - Het doel van het contact
 - Welk vorm wordt hiervoor gebruikt (bij digitale uitwisseling van informatie worden mailadressen uitgewisseld en ouders verzocht op mail te reageren)
 - Frequentie van het contact
 - Nagaan hoe het kind er actief bij betrokken kan worden
 - Wijzigingen in afspraken zoals bijvoorbeeld frequentie worden met ouders besproken

Frequentie:

- Vastgelegd in het afstemmingsgesprek

5.IOP/OPP bespreking

Doel:

- Tijdens de IOP/OPP bespreking wordt met ouders de voortgang van de leerling besproken en krijgen zij informatie over het onderwijs
- Bij de IOP/OPP bespreking wordt gebruik gemaakt van een positieve benadering en wordt gestart met 'good practices'. De leerkracht en de ouder leren van elkaar wat werkt
- Met ouders wordt besproken hoe zij aan de gestelde doelen kunnen meewerken om zo het onderwijsondersteunend gedrag in de thuissituatie te vergroten
- Er wordt er ruimte gecreëerd voor ouders om zelf een doel aan te dragen en zo hun betrokkenheid bij de leerontwikkeling van hun kind te vergroten

Wat en hoe:

- De leerkracht nodigt de ouder uit en geeft keuzemogelijkheid van tijdstippen. Het IOP/OPP wordt vast meegegeven, zodat ouders dit vooraf kunnen lezen
- Het doel van het gesprek wordt benoemd bij de uitnodiging en aan ouders wordt gevraagd alvast na te denken over hoe zij thuis kunnen meewerken aan de uitvoering van de gestelde doelen en of ze zelf een doel willen aandragen
- Het gesprek vindt 3 keer per schooljaar plaats (najaar, januari en juni)
- Het gesprek vindt plaats de hand van een gespreksformat, zie bijlage 3
- Op het gespreksformat staan voor ouders concrete acties die zij thuis kunnen uitvoeren ter ondersteuning/stimulering van zijn/haar kind
- Het gespreksformat wordt bewaard in de klassenmap en het dossier van de leerling
- Ouders krijgen een kopie van dit formulier mee naar huis
- Bij de volgende IOP/OPP bespreking wordt het formulier erbij gepakt om per punt te evalueren

Frequentie:

- 2-3 keer per schooljaar (oktober – januari - eventueel juni)

6.Ouder – Kind activiteit

Doel:

- Stimuleren van onderling contact tussen ouders
- Ouders weten wie de kinderen zijn in de klas van hun kind
- Ouders en hun kind hebben samen plezier op school
- Ouders en leerkracht hebben informeel contact
- Er is ruimte voor ouders om onderling 'good practices' met elkaar uit te wisselen
- Er is ruimte voor ouders om te vertellen over hun thuiscultuur
- De leerkracht krijgt zicht op de omgang tussen ouder en kind
- De ouder krijgt zicht op de omgang tussen leerkracht en kind
- De leerkracht krijgt zicht op de mogelijkheden die ouders hebben t.o.v. onderwijsondersteunend gedrag in de thuissituatie

Wat en Hoe:

- Twee keer per schooljaar wordt een ouder-kind activiteit gepland; najaar en voorjaar. Er wordt gekozen voor een moment/tijdstip waarvan wordt verwacht dat de opkomst het meest groot is
- De ouder-kind activiteit wordt begeleid door de leerkracht en nog een medewerker van de school (min. 2 man werkt mee aan de voorbereiding en uitvoering)
- De werkgroep op de betreffende school bespreekt vooraf met de leerkracht wat een passend activiteit is voor de kinderen en ouders van zijn/haar groep en er wordt besproken wie de leerkracht bij de voorbereiding en uitvoering van de activiteit kan ondersteunen
- Ouders krijgen een uitnodiging voor de ouder-kind activiteit en hierop staat vermeld wat er van hen wordt verwacht (bv. iets meenemen/voorbereiden etc)
- De leerkracht stelt tijdens de ouder-kind activiteit gerichte vragen om van ouders te horen wat werkt in de thuissituatie en brengt een gesprek tussen ouders op gang
- De leerkracht stelt tijdens de ouder-kind activiteit gerichte vragen over de thuiscultuur van de ouders

Frequentie:

- 2 keer per schooljaar

Bijlage 1: Voorbeeld jaarplanning Interventies

Interventie	Wanneer
1. Afstemmingsgesprek <ul style="list-style-type: none">- Input voor eerste IOP- Delen good practice- Bereikbaarheid afstemmen	September (begin schooljaar)
2. Nieuwsbrief	- Eens per maand
3. Klassepraat	- Een keer per week
4. Contact moment	- Frequentie en vorm afgestemd met ouders in afstemmingsgesprek
5. Bespreking IOP (3x per jr.) <ul style="list-style-type: none">- Bespreken good practice- Concrete acties voor thuis- Ouders doelen aandragen	Rond de herfstvakantie Januari Juni
Studiedagdeel 'Interculturele Communicatie'	Oktober
6. Ouder – Kind activiteit (2x per jr.)	November - December (koppelen aan feestdagen?) April – mei

Bijlage 2: Format afstemmingsgesprek

Afstemmingsgesprek	
Naam leerling:	Groep:
Naam leerkracht:	Datum:
Aanwezig:	
Uitwisselen / kennismaken (startinfo voor IOP)	
Hoe gaat het volgens u met uw kind op school?	
Wat gaat volgens de leerkracht goed op school? (indien al gestart)	
Hoe kunnen ouders het leerproces thuis ondersteunen? Hebben ouders deze mogelijkheden ook?	
Hoe gaat het met uw kind thuis, wat is de gezinssamenstelling?	
Wat werkt goed thuis in de aanpak van uw kind?	
Zijn er dingen die voor mij als leerkracht belangrijk zijn om te weten op school? Bv. de thuiscultuur, geloofsovertuiging, medische informatie etc.	

Is er externe hulpverlening in het gezin of voor uw kind?

Individueel contact moment (Samenwerking tussen leerkracht en ouders)
(buiten de 3-jaarlijkse IOP/OPP bespreking)

Waarover wilt u contact met ons hebben:

Ik wil met u als leerkracht in de komende tijd contact hebben over:

Welk vorm willen ouder en leerkracht gebruiken:

- Telefonisch
- Via mail
- Persoonlijk
- Schriftje

Hoe vaak is er op die wijze contact:

- keer in de week, nl. op:

Wij betrekken uw kind bij deze afspraken door:

- U bespreekt met uw kind bovenstaande afspraken en vraagt hem/haar regelmatig of hij/zij aanvullingen heeft die u kunt doorgeven / bespreken met school
- Ik (leerkracht) bespreek bovenstaande afspraken en vraag hem regelmatig welke aanvullingen hij heeft die ik kan doorgeven / bespreken met u als ouder

Overige communicatie: KlassePraat / Nieuwsbrief

Klassepraat: laagdrempelige manier van communiceren over het wel en wee in de klas. Ouders krijgen in de klassepraat een praktische tip mee voor thuis.

Frequentie: wekelijks

Nieuwsbrief: Ouders worden op de hoogte gehouden van de activiteiten op school en krijgen te horen hoe ze eventueel kunnen ondersteunen.

Frequentie: maandelijks

- Ontvangst Klassepraat en Nieuwsbrief Digitaal / op papier
- Gebruik van foto's voor de Klassepraat of Nieuwsbrief Ja/nee
Stemmen ouders toe

Contactgegevens / Bereikbaarheid

Leerkracht

Ouders

Telefoon:

Telefoon:

Email:

Email:

Bijlage 3: Format IOP/OPP bespreking

Formulier bij IOP/OPP bespreking	
Leerling:	Groep:
Aanwezig:	Datum:
Inhoud IOP doornemen: - Voortgang van de leerling bespreken - Evaluatie gestelde doelen - Bespreken doelen die de school heeft opgesteld voor de komende periode	
<ul style="list-style-type: none">• Hoe kunnen ouders meewerken aan de gestelde doelen? Concrete acties ten aanzien van onderwijsondersteunend gedrag in de thuissituatie met ouders bepalen (al naar gelang de mogelijkheden) - - - - - - -	
Evaluatie concrete acties, datum:	
<ul style="list-style-type: none">• Aanvullend doel vanuit ouder Doel: Methodiek:	
Evaluatie doel ouders, datum:	
<ul style="list-style-type: none">• Goede ervaringen vanuit thuis die kunnen bijdragen aan het behalen van de doelen:	